

THIMÁR ATTILA:
Lélekkönyv

A műfordító Kosztolányi szerint a japán költészet legmeghatározóbb műfaja, a haiku csak külsőleg, tömörségével és szűkszavúságával emlékeztet az európai epigrammára. Csupán természeti rajz, vagy talán csak annak körvonala, egy impresszionista festmény, vagy inkább csak a címe. A tömörség, szűkszavúság rögzíti a természeti állapotokat, ám e pontos kép mögött egy másik, lírai közlések nélküli rajz van. Kosztolányit idézve: „De ez nem a költő lelki rajza, hanem általános emberi – mondjuk az olvasó lelki rajza. [...] A költő háttérben marad, a vers mögött, az érzése mögött, s egy rajzot nyújt át az olvasónak. Ezt a rajzot az olvasó világítja át érzésével, s ekkor kiszínesedik...”

Thimár Attila egyszerre követi és gazdagítja ezt a hagyományt, haikuinak világa összetett és csak látszólag mozdulatlan. Szigorú formában írt költeményei a szemlélődést, elmélyülést, megnyugvást, meditációt segítik elő. („Már tél van, hóban / gördül a holnap. Lásan / idd ki teádat.”)

A hagyományos haiku rögzíti a természeti állapotokat, időtlen és szerzőtlen (a haiku-antológiákba ún. „évszak-szavak” szerint csopor-

tosítják a verseket, és nem korszak vagy szerző szerint). Thimár költeményeiben ez a természet már nem teljesen statikus, hanem változásra is képes. Erre utal például a műanyag mint elem megjelenése („Csak kőből lehet / piramist építeni, de / műanyagból nem”), ami az új, kevésbé állandó, megújuló, de azért a múltban gyökerező (piramis) világ metaforájaként fogható fel.

Thimár Attila haikuinak nincs címe, s míg az európai költészet rímekkel, ütemhangsúllyal, időmértékkel él, addig a líraiságot a *Lélekkönyv*ben a szűk, szigorú keretek között az erős zeneiség, a magánhangzók játéka jeleníti meg.

A haiku nem énközpontú, ez jellemző a *Lélekkönyv* verseire is, bár kétségkívül érezhető a szövegeket átható finom személyes vonulat. A háttérben időnként halványan, alig érezhetően, de megjelenik a lírai én, amely újabb jelentést ad a tradicionális formának. A költeményekben bizonyos évszak-szavak ismétlődnek: tükör, tavasz, fény, idő, tél, szikla, csend, nyár, ősz, kert, ég, hó. Megjelennek új elemek is: Isten, aki talán a keleti mindenség helyébe (mellé) lép, az intertextualitás („elhull a virág / eliramlik az élet”), és több költeményben szerepel felszólítás („idd ki”), ami hangsúlyosabbá teszi az én megszólalását.

Thimárnak sikerült megtalálnia a kötöttségek között is a kifejezés szabadságát, úgy, hogy a szövegek nem tesznek kísérletet önértelmzésükre, így a befogadó szerepe megnövekszik, az olvasó megéli a verset, kitágítja annak kereteit, és további gondolatokat kapcsol az eredetihez.

A kötetet többféle módon is olvashatjuk. Ha az olvasás során a költemények lendületesen követik egymást, akkor láthatóvá válik a már említett megfigyelő óvatos figurája, aki rögzíti a világot. Ha azonban a kötetet taláalomra nyitjuk ki, és véletlenszerű módon olvassuk a haikukat – talán az oldal-számok hiánya is ezt a stratégiát ajánlja –, a szünetekben Dorcsinecz János rajzai további asszociációkat ébresztenek. Tudjuk, hogy nincs jó olvasási stratégia, de talán fogadjuk meg a szerző tanácsát, aki a haikuk személytelensége miatt csupán a fülszövegben sugallhatta, hogy „a haiku nem versforma, hanem világszemlélet. Hatalmas hit szükséges ahhoz, hogy ilyen parányi helyen kifejezzük, ami a világból fontos.”

SZŰTS-NOVÁK RITA

(Ráció Kiadó, Budapest, 2007,
oldalszámozás nélkül, 945 Ft)

ZSÁVOLYA ZOLTÁN:
Nosztby Fuji
Színadarab hat
felvonásban – Mikszáth
Kálmán támogatásával

Újonnan betoldott „h”-ja mintha megköhögtetne, és pedig feltehetően az *intencionalitás* felől: a *Nosztby Fuji* a szerző (dramaturg?) „könyvműként kiteljesedett színi látomása”. Mikszáth *A Nosztby fiú esete Tóth Marival* című regényének színpadra, pontosabban a mai író kezén a mintaképéhez hasonlóan szintén terjedelmesre kerekedő textus olvasata nyomán megképződő, imaginárius színpadra komponált adaptációja egyebek mellett egy némileg monarchiabeli („Történet 1900 körül”), de jelenünkre is éppúgy jellemző szalonspiccességtől, a tréfától, s helyenként a – hol tradicionálisan jambikus 10-11-est, a *blank verse*-t hozó/imitáló, hol pedig repelésre emlékeztető – verses megszólalásoktól válik önálló teljesítménnyé.

A cím hallatán akár a népszerű japán *animék* világára is asszociálhatnánk, de a munka természetesen nem afféle távol-keleti dzsentri képregényt kínál, bár kétségtelenül (színpad)képek láncolataként is felfogható. Ami biztos: a fiú szó „népies változatának” (vö. *népszínmű*), a főhős, Feri nembeliségét hordozó „fijúnak” a betűiből keverődik ki a Fuji(ság), amely a nyilván Szophok-